

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבְרָאוֹנוֹהָ הַרְבּ מוֹאִיז נָבוֹן

שמות פרק כא (א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמֹר לִפְנֵיהֶם :

~ חשיבות המשפט ~

שמות רבה (וילנא) פרשת משפטים פרשה ל:יט

א"ר אלעזר כל התורה תלויה במשפט, לכך נתן הקדוש ברוך הוא דינין אחר עשרת הדברות לפי שהבריות מעבירין על הדין והוא נפרע מהם ומלמד את באי עולם, שלא הפך את סדום עד שעברה את הדין..., ואף ירושלים לא גלתה עד שעברה את הדין, ...

טור חושן משפט הלכות דיינים סימן א

רבן שמעון בן גמליאל אומר על ג' דברים העולם **קיים** על הדין ועל האמת ועל השלום פי"ר יונה ז"ל אין פירושו שבשביל ג' דברים אלו נברא העולם שהרי בתחילת הפרק אומר על ג' דברים העולם **עומד** ואינם אלו שזוכר כאן אלא מתחלה אמר שבשביל ג' דברים **נברא** העולם ואלו הן **התורה והעבודה וגמילות חסדים** ... וכאן אמר העולם קיים פירוש אחר שנברא מתקיים על ידי אלו שעל ידי הדיינים שדנין בין איש לחבירו העולם קיים כי אלמלא הדין 'כל דאליס גברי', וכן האמת כמו שאמרו [ע"י שבת קד א] שקר אין לו רגלים אבל האמת הוא יסוד ומעמד גדול לכל הדברים, וכן השלום כמו שאמרו [אבות פ"ג] הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מורא מלכות איש את רעהו חיים בלעו ע"כ: וזהו כוונת רבותינו ז"ל באמרם כל הדין דין אמת לאמתו **כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית**, כי הקדוש ברוך הוא ברא העולם להיות קיים והרשעים שגוזלין וחומסין מחריבין אותו במעשיהם... ואברהם אבינו לא ידעו השם וקראו אוהבי אלא על אשר הלך בדרך המשפט והדריך בו בניו כדכתיב [בראשית יט] כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ומרע"ה רבן של כל הנביאים לקח עצת יתרו בענין המשפט להעמיד שופטים להזהיר את ישראל ולצוותם ע"ד המשפט וה' הסכים על ידו ויהושע אחרי כרתו ברית עם ישראל לעבוד את ה' סיים את דבריו במשפט דכתיב [יהושע כד] ויכרות יהושע ברית לעם ביום ההוא וישם לו חק ומשפט בשכם כי **המשפט הוא יסוד ועיקר גדול בעבודת השם** ואחריו כל שופט ושופט שפט את דורו והשיבו מדרכו הרעה לעבודת ה' ללכת בדרך אשר דרך בה אברהם אבינו לעשות צדקה ומשפט ובעבור זה ניצולו מידי אויביהם...

הרב קוק, אורות, ישראל ותחייתו, ג, כא

המשפטים הם קודש קודשים בישראל, ועל כן הסמיכה, שהיא נושאת שם אלוהים עליה...

ישעיהו פרק נח, ב

וְאוֹתֵי יוֹם יוֹם וְדִרְשׁוּן וְדַעַת דְּרָכֵי יַחְפְּצוּן כְּגוֹי אֲשֶׁר־צָדְקָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּט אֱלֹהֵיו לֹא עָזַב, יִשְׁאַלּוּנִי מִשְׁפָּטֵי־צֶדֶק **קִרְבַּת אֱלֹהִים יַחְפְּצוּן :**

~ משפט עברי ~

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פח עמוד ב

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", "לפניהם" ולא לפני עובדי כוכבים, דבר אחר: "לפניהם" ולא לפני הדיוטות!

רש"י שמות פרק כא פסוק א

לפניהם - ולא לפני גוים, ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל, אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני גוים **מחלל את השם ומיקר שם עבודה זרה להחשיבה**, שנאמר (דברים לב לא) כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים, כשאויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם:

שו"ת רדב"ז חלק ד סימן קכ

... ולענין מה ששאלת אם הוא יוצא לערכאותיהם מה ענשו. הרי ענשו חמור יותר מן הגזל והעושק והחמס כי כל אחד מאלו אפשר שיעשה תשובה כיון שיודעים שגזלו אבל זה חושב שזכה בדין והוא לא זכה. ודומה לאותן כ"ד דברים שמעכבין את התשובה ומלבד זה משפיל ומפיל חומת תורתנו ומאפיל אור הדת באומרם אויבינו פלילים **שאין דיני תורתנו אמת** כיון שהם הפך דינם עד שהם צריכין לומר שהחלפנו את התורה ואת דיניה או שנתבטלה ובאה אחרת תחתיה ונמצא שם שמים מתחלל על ידו. ועוד שגורם לשכינה שתסתלק מישראל לפי **שנותן כח לאל אחר** ...

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כו

כל הדין בדייני עכו"ם ובערכאות שלהן אף על פי שהיו דיניהם כדיני ישראל הרי זה רשע וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו שנאמר: ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם "לפניהם" ולא לפני עכו"ם, "לפניהם" ולא לפני הדיוטות, ...

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן כו סעיף א

אסור לדון בפני דייני עובדי כוכבים ובערכאות שלהם (פי' מושב קבוע לשריהם לדון בו), אפילו בדין שדנים בדיני ישראל, ואפילו נתרצו ב' בעלי דינים לדון בפניהם, אסור. וכל הבא לדון בפניהם, הרי זה רשע, וכאילו חרף וגידף והרים יד בתורת מרע"ה...

רמב"ן שמות פרק כא פסוק א

... ואף על פי שהזכירו חכמים שתי הכתות האלה כאחת, יש הפרש ביניהם, שאם רצו שני בעלי הדין לבא לפני ההדיוט שבישראל מותר הוא, ובדקבלום עילויהו דינו דין, אבל לפני הגוים אסורין הם לבא לפניו שידון להם בדיניהם לעולם, ואפילו היו דיניהם כדינו באותו ענין:

שו"ת הרשב"א חלק ו סימן רנד

... אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם? ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה... ובכלל עוקר כל דיני התורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ללמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרשי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק.

~ משפט בישראל ~

הרב הרצוג, פתיחה לספר הלכה פסוקה חו"מ, ס' א-ח

... כמעט שלא היה יכול לעלות על הדעת של שום יהודי דתי שהמדינה היהודית תעזוב מקור מים חיים, את תורתנו הקדושה, לחצוב לה בורות, בורות נשברים... אמנם כך הוא הנהוג בכל ארץ נכבשת, שמשאירים את החוק הקיים מכבר, שלא לגרום תזוזות וזעזועים... אך במה הדברים אמורים – באומות שאין להן משפט...

חוק יסודות המשפט, ה'תש"ס-1980, סעיף ו

ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה, ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל.

~ ערכאות שבסוריא ~

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כג עמוד א – "בערכאות שבסוריא"

רמ"א, שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן ח

... הגה... ועיירות שאין בהם חכמים הראויים להיות דיינים, או שכולן עמי הארץ, וצריכים להם דיינים שישפטו ביניהם שלא ילכו לפני ערכאות של עובדי כוכבים, ממנים הטובים והחכמים שבהם (לדעת אנשי העיר), אף על פי שאינם ראויים לדיינים, וכיון שקבלו עליהם בני העיר אין אחר יכול לפוסלן... ..

חזון איש חושן משפט, סנהדרין טו, ד

אף על פי דליכא ביניהם דין שידין ע"פ משפטי התורה ומוכרחים למנות בעל שכל לפי מוסרי האדם, אינם רשאים לקבל עליהם חוקי עמים או לחוקק חוקים, שהשופט כל דין שלפניו לפי הנראה אליו זהו בכלל פשרה ואין ניכר הדבר שעזבו מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים, אבל אם יסכימו על חוקים הרי הם מחללים את התורה, ועל זה נאמר "אשר תשים לפניהם" ולא לפני הדיוטות...

בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף כג עמוד א

... בערכאות שבסוריא שלא היו בקיאין בדין תורה אלא שדנין לאומד הדעת ובחקים ונימוסים ...

מנחם אלון [מותר לבתי משפט בישראל לדון לפי מערכת חוקים לא יהודי].
ר' גורן [מסכים, בתנאי שאין תלמידי חכמים שכן יכולים לשפוט לפי משפט עברי].
ר' בלייד [מוסג "ערכאות שבסוריא" מאפשר השופט לדון כפי דיני הגוים במקרה ספציפי ע"פ "אומד הדעת" אבל לא כשרואה את עצמו כמחויב למערכת הדינים של גויים].

~ תחומים שאין הכריח במשפט עברי ~

- כל ענין שאינו מצריך התדיינות – שאין טענות נוגדות
- סירוב
- הזמנה לבית-משפט כנתבע
- משפט נגד לא יהודי
- צו-מניעה
- אכיפת פסקו של בית הדין
- פלילים
- תחום המיסוי
- סדר ציבורי (כדוג' זכויות יוצרים)
- גיוס לצבא
- כל מה שאינו מתנגד לתורה הוא בגדר "דינא דמלכותא דינא"

הרב הרצוג

שאם לא נתחכם עפ"י אמצאה זאת, עלול שיתקבל ח"ו קודקס גויי לספר המשפטים, וזו ה גרוע עוד מהתדיינות של יחידים לפני ערכאות של נכרים. וכשם שהם ז"ל התקינו להושיב דייני בור כדי למנוע הליכה לערכאות של נכרים, כך אנו ננהיג קבלה כוללת למנוע את המדינה היהודית מלקבל, ח"ו, ספר משפטים של גוים ...

~ שמונה עשרי ~

קיבוץ גלויות

תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא נס לקבץ גליותינו, ...
משפט
השיבה שופטינו כבראשונה, ויועצינו כבתחלה. ...

ישעיהו פרק א, כו

	ואשיבה
[בין אדם לחברו]	שפטיך כבראשנה
[בין אדם למקום]	ויעציך כבתחלה
	אחריכן יקרא לך
[בין אדם לחברו]	עיר הצדק
[בין אדם למקום]	קרית נאמנה:

Mishpatim are lifeblood of Jewish people – part of keeping orderly society, but also connecting us to God.

The Torah is mishpatim.

As such, there is mitzvah to set up courts and judge according to Jewish laws.

NOT doing so is naturally seen as a rejection of the Torah and it's goals/values. Going to goy/secular courts is prohibited by verse in our parsha used by Gem. Harsh words in Rambam and Shul" A.

RHerzog expresses great disappointment when courts set up based on British/Turkish law.

We are people of book – book of laws. One of the main places this is given expression is in courts.

So ideally one must go to a beit din.

Nevertheless, there is some room to allow for the current court system without coming under the rubric of Rasha.

Syrian Courts – M.Alon reads the meiri as permitting judgement acc. to fairness and logic. (Though this is not how the Chazon Ish read the Gemara, nor majority of poskim). It does provide some leniency in case of need.

There are situations:

...

It should be noted that neither the secular system today nor the batei din are perfect – Riskin laments that batei din are not compassionate in regard to women's issues.

There is a lot of work to bring ourselves to perfection. But if we at least know what the goal is, what we are striving for, we will, be"H, get there – ultimately merging the two legal systems into one glorious expression of the will of the Creator. <see quote from judge to attain halachic courts:

וארמוז כבר עתה כי עומד אני להתייחס הן למשפט הישראלי והן למשפט העברי שהוא בבחינת סם החיים האמיתי והנכון לשיטת המשפט בישראל, בבחינת DE LEGE FERENDA והנה, כך מצינו במשפט העברי לענין הודאות.

From an interview with the Judge:

פיינשטיין כן חושב שצריך להשתמש יותר במשפט העברי בפסיקה. "משפט עברי הוא הבסיס שלי, בלי זה אני מתנתק מכאן."

על השאלה מדוע שימוש במשפט עברי הפך למחזה כל כך נדיר, הוא משיב: "הם בורים ולא רוצים ללמוד, ומעדיפים תקדימים והיקשים לבתי משפט בחו"ל. כמה שופטים יודעים יהדות? כמה מבינים במשפט עברי?"

שמות רבה (וילנא) פרשת משפטים פרשה ל

ט ד"א ואלה המשפטים, הה"ד (שם/תהלים/קמז) מגיד דבריו ליעקב אלו הדברות, חוקיו ומשפטיו לישראל אלו המשפטים

The Court and Judicial Procedure (CCA/N=ChafetzChaimAffirmative/Negative Mitz)

To appoint judges and officers in every community of Israel (Deut. 16:18) (affirmative).

Not to appoint as a judge, a person who is not well versed in the laws of the Torah, even if he is expert in other branches of knowledge (Deut. 1:17) (CCN64).

To adjudicate cases of purchase and sale (Lev. 25:14) (CCA67).

To judge cases of liability of a paid depository (Ex. 22:9) (affirmative).

To adjudicate cases of loss for which a gratuitous borrower is liable (Ex. 22:13-14) (affirmative).

To adjudicate cases of inheritances (Num. 27:8-11) (CCA73).

To judge cases of damage caused by an uncovered pit (Ex. 21:33-34) (affirmative).

To judge cases of injuries caused by beasts (Ex. 21:35-36) (affirmative).

To adjudicate cases of damage caused by trespass of cattle (Ex. 22:4) (affirmative).

To adjudicate cases of damage caused by fire (Ex. 22:5) (affirmative).

To adjudicate cases of damage caused by a gratuitous depository (Ex. 22:6-7) (affirmative).

To adjudicate other cases between a plaintiff and a defendant (Ex. 22:8) (affirmative).

Not to curse a judge (Ex. 22:27) (CCN63).

That one who possesses evidence shall testify in Court (Lev. 5:1) (affirmative).

Not to testify falsely (Ex. 20:13) (CCN39).

That a witness, who has testified in a capital case, shall not lay down the law in that particular case (Num. 35:30) (negative).

That a transgressor shall not testify (Ex. 23:1) (CCN75).

That the court shall not accept the testimony of a close relative of the defendant in matters of capital punishment (Deut. 24:16) (CCN74).

Not to hear one of the parties to a suit in the absence of the other party (Ex. 23:1) (CCN65).

To examine witnesses thoroughly (Deut. 13:15) (affirmative).

Not to decide a case on the evidence of a single witness (Deut. 19:15) (CCN73).

To give the decision according to the majority, when there is a difference of opinion among the members of the Sanhedrin as to matters of law (Ex. 23:2) (affirmative).

Not to decide, in capital cases, according to the view of the majority, when those who are for condemnation exceed by one only, those who are for acquittal (Ex. 23:2) (negative).

That, in capital cases, one who had argued for acquittal, shall not later on argue for condemnation (Ex. 23:2) (negative).

To treat parties in a litigation with equal impartiality (Lev. 19:15) (affirmative).

Not to render iniquitous decisions (Lev. 19:15) (CCN69).

Not to favor a great man when trying a case (Lev. 19:15) (CCN70).

Not to take a bribe (Ex. 23:8) (CCN71).

Not to be afraid of a bad man, when trying a case (Deut. 1:17) (CCN72).

Not to be moved in trying a case, by the poverty of one of the parties (Ex. 23:3; Lev. 19:15) (CCN66).

Not to pervert the judgment of strangers or orphans (Deut. 24:17) (CCN68).

Not to pervert the judgment of a sinner (a person poor in fulfillment of commandments) (Ex. 23:6) (CCN67).

Not to render a decision on one's personal opinion, but only on the evidence of two witnesses, who saw what actually occurred (Ex. 23:7) (negative).

Not to execute one guilty of a capital offense, before he has stood his trial (Num. 35:12) (negative).

To accept the rulings of every Supreme Court in Israel (Deut. 17:11) (affirmative).

Not to rebel against the orders of the Court (Deut. 17:11) (CCN158).

שו"ת משנה הלכות חלק יד סימן קכ"א ד"ה ו' ועוד

ו' ועוד בא לנו בפירוש ציוו מפי הקדוש ברוך הוא שאפי' בדיני ממונות שאינו נוגע לדת כלל וגם בדינים ומשפטים שגם שופטי העמים והמדינות דנים כדינו אסור לנו לבא לדיניהם, ואפי' רק לבא לבית משפט של המדינה ולבקש מהשופט שיודן לנו כדינו ע"פ התורה, ואפילו במקום ששני הצדדין מסכימים אפי' אסור לנו לעשות כן, אלא חייבים לבא דוקא לבי"ד ישראל והוא דין מדינת התורה לבא דוקא לבי"ד של ישראל ולדון לפי דינו, ועי' כתיב (שמות כ"א א') ואלה המשפטים אשר תשים לפניך כלומר לפני בי"ד של ישראל ולא לפני עו"כ. ובגמ' גיטין פ"ח ואפי' ידעת בדין א' שהם דנין כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם שהמביא דיני ישראל לפני ארמייס מחלל את השם ומיקר שם האלילים. וכתיב מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום. כלומר דמשפטי ישראל כולם נאמרו מסיני וכמ"ש ואלה המשפטים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני ואפי' דברי מוסר שלנו הכל ניתן לנו מסיני אבל חוקי הגוים והמדינות הם חוקקים לעצמם לפי דעתם והתורה הקפידה על עם ישראל לשמוע רק למשפטי ה' אמת ולא מה שחקקו בני אדם.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קעו

והמצוה הקע"ו היא שצונו למנות שופטים ושוטרים שיכריחו לעשות מצוות התורה ויחזירו הנוטים מדרך האמת אליה על כרחם ויצוו לעשות הטוב ויזהירו מן הרע ויעמידו הגדרים על העובר עד שלא יהיו מצוות התורה ואזהרותיה צריכות לאמונת כל איש ואיש. ומתנאי מצוה זו שיהיו השופטים האלו מדרגה למעלה ממדרגה. ...

R. Riskin, Parshat Mishpatim: Courts and justice

When I study many of the recent responsa of the rabbinical courts of the Chief Rabbinate, when I see how many of the Israeli rabbinical judges rule in accordance with the stringencies of Rav Elyashiv and refuse to obligate recalcitrant husbands to grant divorces to their suffering wives, when I watch the emotional torture (yes, torture) many sincere converts must undergo at the hands of some insensitive judges blind to the biblical command of loving the stranger, my heart weeps to think that there might be more compassion on the part of the secular courts. I write these words with sighs and sobs; and I believe that God and the Torah are sighing and sobbing as well.

(כו) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה :

עמוס פרק ה, כד

(כד) וַיְגַל כְּפִימִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה כְּנַחַל אֵיתָן :